

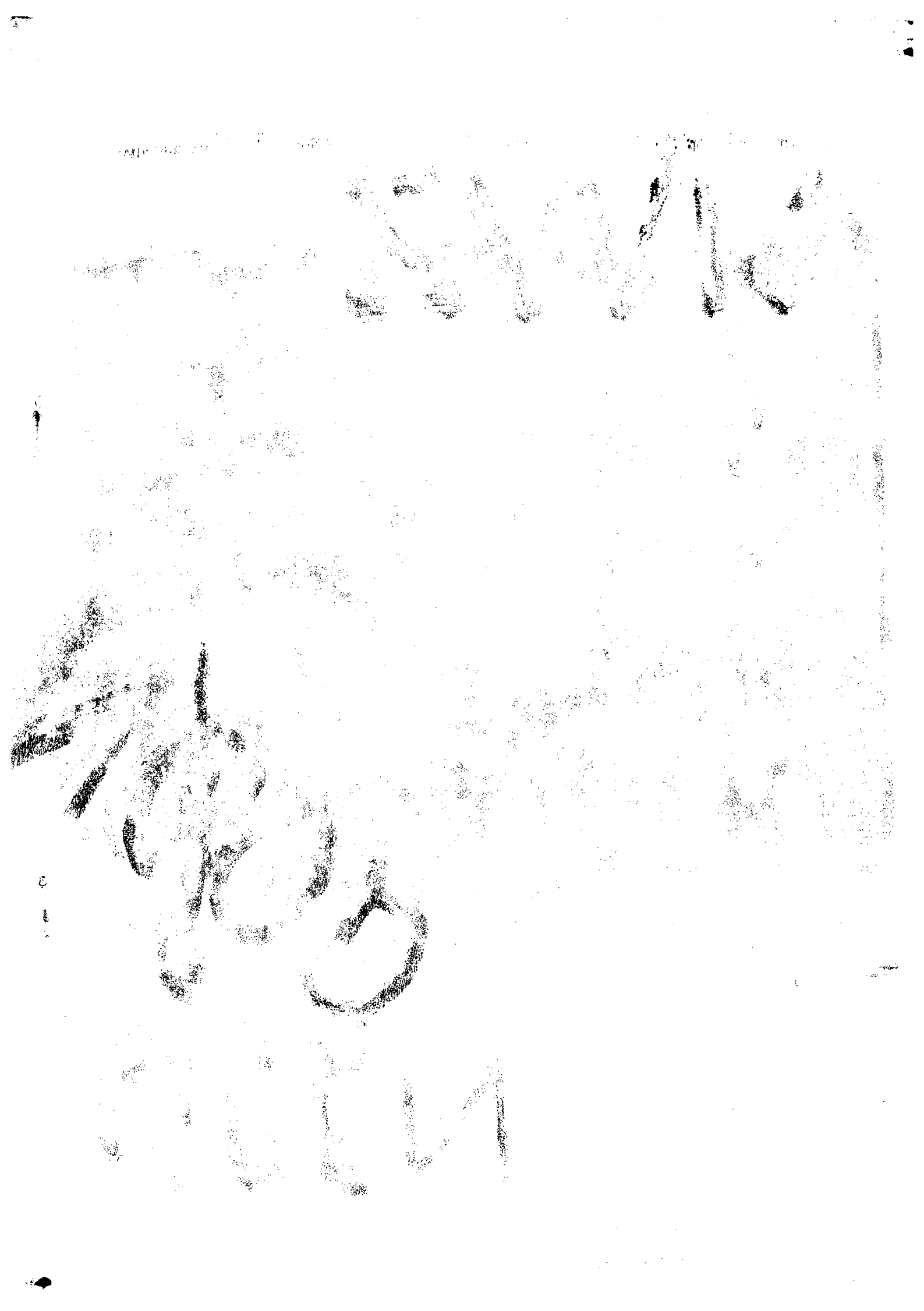
— —

G ■ N

ZAAK

— — — — —

GEEN NOODZAAK

Een uitgave van het Klachtenburo Politieoptreden Amsterdam.
Met dank aan: Sandra, Marianne, Kosha en de Rechtswinkel.

INLEIDING

Maandag 11 oktober was het zover. De Lucky Luijk werd ontruimd. Vrijwel onmiddellijk erna wierpen krakers barricaden op en in de loop van de middag ontstonden massale rellen. Burgermeester Polak had inmiddels een noodverordening van kracht laten worden met zeer ruime bevoegdheden voor de politie. Er werden op grote schaal arrestaties verricht. Radio de Vrije Keyzer werd uit de lucht gehaald, maar was een uur later al weer te beluisteren. Een niet aangemelde demonstratie werd verboden verklaard en vervolgens uit elkaar geslagen nog voor ze goed en wel van start was gegaan. De rellen duurden tot diep in de nacht. Ook op dinsdag duurde de noodtoestand nog voort. De reden werd al snel duidelijk: er werden die dag nog twee panden ontruimd, n.l. de Paula Pot (Paulus Potterstraat) en de Binnenspiegel (Nwe. Spiegelstraat). Op dinsdag was geen sprake meer van grote rellen of van grootschalig verzet van de krakers. Toch werden er nog veel arrestaties verricht: vaak werden willekeurige groepen hiervan het slachtoffer. Midden in de nacht kwam er een reactie. Een groot aantal banken, gemeentelijke instellingen en politieposten werd aangevallen. Op woensdag was de noodverordening nog steeds van kracht. Pas onder druk van een aangekondigde demonstratie was Polak bereid de noodtoestand op te heffen. Om zeven uur 's avonds werd de noodtoestand opgeheven. De rust in de stad kon langzaamaan wederkeren. Stukje bij beetje werd duidelijk wat er eigenlijk gebeurd was. Het werd duidelijk dat alles een solo-actie van Polak was. Eén argument daarvoor noemde hij zelf: de angst voor uitlekken van de datum van de ontruiming via de politie. Niet onvoorstelbaar: bij de Grote Wetering was twee dagen van te voren bekend dat de ontruiming op dinsdagmiddag om twaalf uur zou zijn.

Maar er waren meer argumenten. Verscheidene perscommentaren hadden er al op gewezen dat Polak er waarschijnlijk een solo-actie van gemaakt had om de patstelling in het Kollege van Burgermeester en Wethouders te omzeilen. De PvdA (en anderen waarschijnlijk) was vóór ontruimen, de C.P.I. was tegen of in

ieder geval niet voor. Een keiharde machtsstrijd in het Kollege had het gevolg kunnen zijn. Deze solo-aktie was nog de meest galante oplossing; de PvdA had haar ontruiming, de C.P.N. kon haar handen in onschuld wassen.

Een laatste argument was dat Polak ten koste van heel veel wilde bewijzen dat de overheid niet als eerste met geweld zou komen. Koste wat kost moest het pand in het bezit van de politie zijn voordat de politie verder op zou moeten treden. We willen niet verder ingaan op de voorgeschiedenis van de Lucky Luijk, daar is de kraakbeweging zelf voor.

We willen ook niet ingaan op het argument dat er ten tijde van de ontruiming nog gesprekken gaande waren. Dat moeten de ex-bewoners van de Luijk en het wijkcentrum maar doen.

We willen ook niet ingaan op het gebruik dat Burgemeester Polak gemaakt heeft van het vonnis van de Haagse Rechtbank en de kritiek die de Rechtswinkel Amsterdam daarop geleverd heeft.

Wij constateren wel dat de reactie van de kraakbeweging op de ontruiming hard was, zelfs voor amsterdamsse begrippen ongekend hard, maar we constateren ook dat zo'n reactie niet onverklaarbaar is, gezien het knokploegverleden van het pand en de lakse houding van het gemeentebestuur in die tijd. We constateren ook, dat het politieoptreden hard was, zelfs voor de begrippen van het klachtenburo vaak ongekend hard. Ook constateren wij dat Burgemeester Polak zich onnodig hard heeft opgesteld.

Wij van het klachtenburo vrezen deze verharding. Want dat bij een konflikt als dit geen winnaars en geen verliezers zijn is duidelijk. De kraakbeweging kon een ontruiming niet voorkomen, de politie kon de rellen niet voorkomen, en de politici hadden geen politieke oplossing kunnen vinden. Wij vrezen dat als deze verharding regel wordt, twee groepen daar direkt van zullen profiteren: de knokploegen en spekulanten hebben bij de toestanden rond de Luijk terrein gewonnen. De dupe is de burger hoe je het ook bekijkt. Het geweld neemt toe. Ieder die daarbij betrokken is heeft een eigen verantwoordelijkheid. Maar ook de Burgemeester moet zich realiseren dat hij met bepaalde maatregelen een eskalatie in de hand kan werken. Daarom besteden wij in het na-volgende aandacht aan de noodverordening van Burgemeester Polak en we maken daarbij

een aantal voorlopige kanttekeningen.

De gemeenteraad hoede zich ervoor in het raadsdebat van woensdag 20 oktober reeds een definitief standpunt in te nemen. De tijd is nog te kort geweest om alle relevante juridische zaken tot op de bodem uit te zoeken.

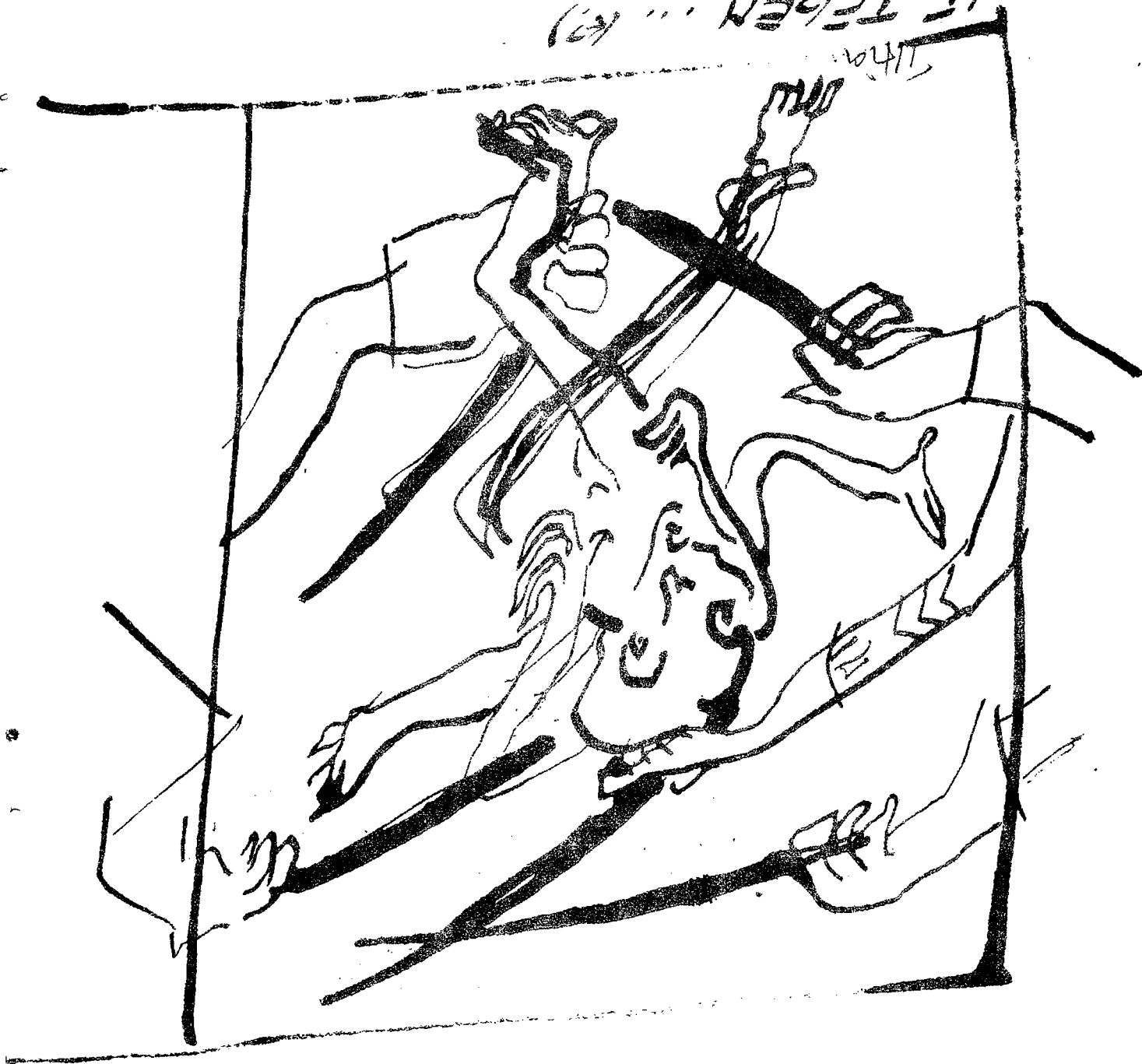
Om het hele verhaal te aktualiseren wordt in hoofdstuk 3 een weergave geboden van een groot aantal van de binnengekomen klachten.

Nader commentaar daarop lijkt ons op deze plaats verder overbodig.

De klachten spreken voor zichzelf.

15 TEBEN ... (2)

11/4/71

Hoofdstuk 1. De ontruiming van de Lucky Luijk.

Op 11 Oktober 1982 om 11.45 uur werd het pand Jan Luijkenstraat 3, de Lucky Luijk, door de politie ontruimd.

De Burgemeester heeft de ontruiming op merkwaardige en dubieuze manier gerealiseerd, nl. door gebruik te maken van een bevoegdheid uit artikel 219 van de Gemeentewet (Gemw.). Dit artikel spreekt o.a. van "(vrees voor) oproerige beweging, samenscholing of andere stoornis der openbare orde" op grond waarvan de Burgemeester bevoegd is "alle bevelen, die hij ter handhaving van de openbare orde of ter beperking van gemeen gevaar nodig acht, te geven".

De Burgemeester dacht bij deze ontruiming, blijkens zijn notitie inzake "de ontruiming van het pand Jan Luijkenstraat 3 en de gebeurtenissen daarna", zijn bevoegdheid van artikel 219 Gemw. uit de kast te moeten halen, omdat "een 'normale' poging het pand te ontruimen zou kunnen leiden tot een urenlang gevecht en tot zeer grote risico's voor het in te zetten politiepersoneel".

De eerste vraag die zich opdringt is of de omstandigheden dermate ernstig waren dat het gebruik van een paardemiddel zoals artikel 219 Gemw. gerechtvaardigd was. Wat was bijvoorbeeld het verschil met andere grootscheepse ontruimingën in de afgelopen jaren? Of: waarom kon de burgemeester niet volstaan met de bevoegdheden uit het Wetboek van Strafvordering? Deze en nog meer vragen dienen beantwoord te worden om te kunnen beoordelen of de Burgemeester te lichtvaardig met zijn bevoegdheden omspringt door in dit geval uitzonderingsrecht toe te passen.

Helaas kan deze beleidsvraag, de beoordeling van de situatie, niet door een onafhankelijke rechter getoetst worden. De Gemeenteraad kan hierover wel haar mening geven. Zij zal dan ook zeer nauwgezet te werk moeten gaan bij de beoordeling van de vraag of de Burgemeester op dat moment de situatie als een uitzonderingssituatie mocht beschouwen. Was de situatie zodanig dat grondrechten en op democratische wijze tot stand gekomen wetten opzij gezet moesten worden?

Wat wel door een onafhankelijke rechter getoetst kan worden zijn de maatregelen en verordeningen die de Burgemeester op grond van artikel 219 Gemw. uitvaardigde. In dit geval beval hij de rechthebbenden van het perceel naast de Lucky Luijk om de politie toegang te verschaffen.

De kwestie is nu of de grondwettelijke waarborgen (artikel 172 Grondwet) waarmee het binnentreden in woningen, tegen de wil van de rechthebbende in, is omgeven, opzij gezet zou kunnen worden door een maatregel van de Burgemeester. Ons inziens doet het er niet aan af dat de maatregel genomen is op basis van de 'noodsituatie' van artikel 219 Gemw.

Het grondrecht van artikel 172 Grondwet kan alleen in buitengewone omstandigheden opzij gezet worden door artikel 203 Grondwet.

Krachtens dit artikel wordt de wijze waarop en de gevallen waarin deze bevoegdheid uitgeoefend mag worden bij wet geregeld, in casu de Wet Buitengewone Bevoegdheden Burgerlijk Gezag. Alleen de Kroon is bevoegd de uitzonderingstoestanden uit deze wet uit te roepen en het is onmogelijk dat een burgemeester via de omweg van artikel 219 ditzelfde recht zou toekomen. Zou dat wel het geval zijn, dan wordt daarmee de werking van de wet B.B.B.G. ontnomen. Zover kan de bevoegdheid van de Burgemeester niet gaan en daarom is ons inziens de Burgemeester buiten zijn boekje gegaan.

Het is nodig dat deze maatregel afgekeurd wordt door de Gemeenteraad en onverbindend wordt verklaard door de rechter.

Wij moeten er niet aan denken dat met dezemaatregel een precedent geschapen wordt voor toekomstige inbreuken op de privacy van mensen die niets met de ontruiming hebben te maken. De rechtszekerheid van een ieder, die de pech heeft om in de buurt van een kraakpand te wonen, wordt met deze maatregel uitgehold. Wat kunnen de omwonenden van een kraakpand bij een volgende ontruiming voor inbreuken op hun grondrechten met betrekking op hun privé-leven verwachten? Wij vinden dat er snel duidelijkheid over een en ander moet komen, opdat niet nogmaals willekeurige burgers het slachtoffer worden van een dergelijke maatregel.

Gezien het bovenstaande krijgen wij sterk de indruk dat de Burgermeester uitgegaan is van een het-doel-heiligt-de-middelen taktiek, maar daarbij de grenzen van zijn bevoegdheden sterk heeft overschreden. Zijn doel, ontruiming van een prestige-pand, heeft hij bereikt, maar wel ten koste van grondrechten van burgers.

Vragen naar aanleiding van Hoofdstuk 1.

1. Waren de voorwaarden tot het inroepen van de bevoegdheden van artikel 219 Gemw. vervuld?
2. Was het nodig dat de Burgermeester, gezien de omstandigheden, een dergelijk paardemiddel van stal haalde?
3. Waarin verschilde deze ontruiming van andere ontruimingën in het nabije verleden, zodanig dat nu ineens gebruik moest worden gemaakt van art. 219 Gemw. ?
4. Had de Burgermeester niet kunnen volstaan met de bevoegdheden uit het Wetboek van Strafvordering met betrekking tot binnentreding en aanhouding?
5. Kunnen grondrechten op basis van art. 219 Gemw. terzijde worden gesteld?
6. Wat denkt de Gemeenteraad te ondernemen om te bevorderen dat in de toekomst de Burgermeester met grotere terughoudendheid gebruik maakt van zijn bevoegdheid uit artikel 219 Gemw. ?

Hoofdstuk 2: De gebeurtenissen daarna.

De bijzondere status van de noodverordening van Burgermeester Polak maakt het noodzakelijk dat eerst iets nader wordt ingegaan op de algemene systematiek van strafrecht. Vervolgens wordt daar-in de noodverordening ingepast.

De gang van zaken bij strafbare feiten uit de misdrijvensfeer (openlijke geweldpleging, mishandeling, diefstal, niet voldoen aan een bevel van een politie-ambtenaar/verzet tegen een politie-ambtenaar) is als volgt.

Verdachte kan worden aangehouden en worden voorgeleid aan een (hulp-)officier van justitie. Die moet de verdachte verhoren. Maximaal kan een verdachte voor verhoor zes uur worden vastgehouden (de uren tussen 0.00 - 9.00 uur worden niet meegerekend). Na zes uur moet een verdachte in verzekering worden gesteld. Het bevel daartoe gaat uit van een (hulp-)officier van Justitie. Maximaal kan de in-verzekeringstelling 2 x 24 uur duren. De Officier van Justitie kan deze termijn met éénmaal 2 x 24 uur verlengen.

Van belang is dat zodra de inverzekeringstelling ingaat er een advocaat bijgehaald moet worden.

Wil het Openbaar Ministerie (OM) de verdachte ook daarna nog vasthouden, dan zal het hem moeten voorgeleiden aan de Rechter Commis-saris (RC). Die kan de bewaring van de verdachte bevelen. De bewa-ring duurt maximaal zes dagen en kan éénmaal met zes dagen verlengd worden.

Heel anders is dit met de zogenaamde rechterlijke bevelen tot hand-having van de openbare orde, waarvan tijdens de rellen rondom de ontruiming van deze week royaal gebruik is gemaakt.

Zoals bekend heeft Burgermeester Polak op maandag een noodverorde-ning afgekondigd. Hiertoe wordt hem de bevoegdheid verleend in art. 220 Gemeentewet.

Op overtreding van deze verordening wordt straf gesteld in art. 443 van het Wetboek van Strafrecht (hechtenis van ten hoogste twee maanden of een geldboete van ten hoogste 300 gulden).

Schending van de noodverordening levert een overtreding op (en dus geen misdrijf). Bij overtreding zijn de mogelijkheden om iemand vast te houden geringer. Verdachten kunnen alleen bij ontdekking op heterdaad worden aangehouden en zes uur worden vastgehouden. Daarna móet een verdachte worden vrijgelaten. Hij kan dus niet in verzekering worden gesteld.

Daarom heeft de wetgever een bijzondere regeling getroffen voor strafbare feiten die een ernstige aanranding van de openbare orde inhouden, maar geen misdrijf opleveren waarvoor iemand langer dan zes uur kan worden vastgehouden.

Overtreding van de noodverordening van Burgermeester Polak leverde een dergelijk strafbaar feit op. Verdachten van een dergelijk strafbaar feit kunnen worden aangehouden. De Officier van Justitie doet de verdachte dan "onverwijld" geleiden voor de RC.

De RC kan de verdachte bepaalde bevelen geven (zoals een verbod om een maand lang in Amsterdam te komen). De verdachte moet dan een bereidverklaring tekenen, dat hij zich aan deze bevelen zal houden.

In de meeste gevallen eist de RC daarbij dat de verdachte een bedrag in geld moet betalen (de afgelopen week varieerde dit van 0 tot 2000 gulden). Weigert de verdachte te tekenen of kan hij niet betalen, dan beveelt de RC dat hij vijf dagen in verzekering wordt gesteld.

Burgermeester Polak vond kennelijk dat de misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht te weinig mogelijkheden boden om mensen op te pakken en gedurende een relatief lange tijd vast te houden.

Daarom heeft hij gebruik gemaakt van zijn bevoegdheid om in uitzonderlijke situaties noodverordeningen uit te vaardigen. Via deze noodverordening kon de politie in veel eerder stadium dan normaal en volstrekt willekeurig een groot aantal mensen oppakken, die vervolgens via een bijzondere regeling uit het Wetboek van Strafvordering lange tijd konden worden vastgehouden.

Bij de rellen van afgelopen week zijn mensen opgepakt zowel op grond van verdenking van misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht (openlijke geweldpleging, mishandeling, etc.), als op grond van overtreding van de noodverordening van Burgermeester Polak. De meeste arrestaties zijn echter verricht op grond van de noodver-

ordening (Notitie, par. 5, pagina 14).

De bewoording van de noodverordening is zó ruim gesteld ("....zodanig te gedragen dat redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zulks geschiedt om de openbare orde te verstoren of te bedreigen"), dat zij aanleiding geeft tot volstrekt willekeurig optreden van de politie. Zo blijkt uit processen-verbaal dat mensen zijn opgepakt, omdat zij "als punk" gekleed waren. Ook bleek het dragen van een bivakmuts voldoende aanwijzing. Dat brengt ons vanzelf op een zeer principieel bezwaar tegen de noodverordening. Volgens het Wetboek van Strafvordering is iemand verdacht "te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit".

Wat blijft er over van de wettelijke waarborg, indien strafbare feiten zódanig worden geredigeerd, dat onder feiten of omstandigheden vrijwel alles is te verstaan (kleding, boodschappentas, haar-dracht etc.).

Een bezwaar dat hierbij nauw aansluit is ook reeds door Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten naar voren gebracht. De noodverordening is in strijd met art. 6 (2) van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

Volgens de Commissie vallen in de noodverordening verdenking en strafbaarheid samen. Dit betekent een omkering van de bewijslast. Het Openbaar Ministerie hoeft enkel te bewijzen dat betrokkene verdachte is. Dit leidt automatisch tot strafbaarheid. De verdachte moet het tegendeel maar bewijzen.

Een ander bezwaar tegen de ruime formulering van de noodverordening is het volgende. Het gevaar is niet denkbeeldig dat burgers in de verleiding gaan komen de politie "een handje te helpen" door ook mensen te gaan aanhouden (sprekend is het voorbeeld van de mensen van Einstein- TV).

De positie van de arrestanten op basis van de noodverordening is in zoverre beter dan die van "normale" arrestanten dat zij van aanvang af aanspraak maken op bijstand van een advocaat. Wat koop je daar echter voor als OM en RC overduidelijk blijk geven op aanwezigheid van raadslieden geen prijs te stellen? Als er naar hun verweren niet of nauwelijks wordt geluisterd?

Van de kant van de advocaten viel ook te beluisteren dat er bij de voorgeleiding voor de RC niet steeds de hand is gehouden aan de eis van "onverveildheid" uit art. 541 (1) Wetboek van Strafvordering. De door de RC verlangde zekerheidsstelling waren over het algemeen zo hoog, dat hij in de meeste gevallen al bij voorbaat kon weten dat arrestanten een dergelijke som toch niet zouden kunnen opbrengen. Dat riekt naar misbruik van bevoegdheid.

In tegenstelling tot wat Officier van Justitie Wooldrik beweert ("bij vijf minuten tijdsoverschrijding van de wettelijke termijn van zes uur ging de verdachte hoe dan ook naar huis"; NRC 16-10-1982) is de termijn van zes uur wel in een groot aantal gevallen overschreden. Daarvoor hoeft slechts te worden verwezen naar de klachten daaromtrent.

Merkwaardig is ook, in het licht van recente berichten over cellen-tekort, dat er ineens plaats genoeg was om massa-arrestaties op te vangen.

De vraag laat zich stellen of en in hoeverre art. 220 Gemeentewet de afgelopen week toepassing diende te vinden. Dit artikel machtigt de burgemeester "ter handhaving van de openbare orde of ter beperking van gemeen gevaar" algemene regels uit te vaardigen. Hij dient deze voorschriften terstond ter kennis te brengen van de Commissaris van de Koningin in de provincie Noord-Holland. De gemeenteraad moet zo spoedig mogelijk op de hoogte worden gebracht (i.c. pas op 20 oktober, d.w.z. ruim een week na het uitvaardigen van de noodverordening).

Ons inziens blijkt duidelijk, dat de burgemeester, in samenwerking met politie en justitie, ruim van te voren zich heeft voorgenomen gebruik te maken van zijn bevoegdheid uit art. 220 Gemeentewet. Het bleek immers dat justitie terdege was voorbereid op een arrestatiegolf als heeft plaatsgevonden. De burgemeester geeft dit ook met zoveel woorden toe in zijn Notitie (par. 5). De advocatuur daarentegen werd eerst op het laatste moment op de hoogte gesteld.

Dat brengt ons op de vraag of de reeds bestaande bevoegdheden uit strafrecht en strafvordering zodanig te kort schoten, dat alleen de noodverordening nog soelaas kon bieden.

De laatste vraag kan ons insziens genoegzaam ontkennend worden beantwoord. Had de burgemeester de verklaring van Minister de Ruiter aan de Tweede Kamer ("De politie moet zich richten op het arresteren van mensen, verdacht van ernstige strafbare feiten. De meelopers moeten worden geïsoleerd van de aanstichters.") ter harte genomen, dan bood het Wetboek van Strafrecht hem voldoende houvast (openlijke geweldpleging, diefstal, mishandeling). De noodverordening heeft evenwel niet meer arrestaties opgeleverd van "aanstichters", maar enkel van meelopers, voorbijgangers, etc.

Het lijkt er dan ook op, dat de burgemeester de noodverordening uitsluitend heeft uitgevaardigd om zodoende de publieke opinie te kunnen sussen met een groot aantal arrestanten (Notitie, par 5, pag. 11: "Omdat bij voorgaande rellen in de stad tot toegenomen ergernis van de burgerij niet adequaat kon worden opgetreden door het maken van een aantal arrestaties, dat in redelijke verhouding stond tot de ernst van het gebeuren....").

Het is hoogst twijfelachtig of strafrecht op een dergelijke wijze mag functioneren als "verkoopargument" voor een gemeentebeleid.

Het is te hopen dat het in ieder geval nog komt tot strafrechtelijke vervolging van mensen, die op basis van de noodverordening zijn aangehouden. Laat de rechter zich maar eens buigen over de verbindendheid van het voorschrift. Hierboven zijn reeds enkele argumenten genoemd die de rechter ons insziens dienen te brengen tot het oordeel dat het voorschrift onverbindend moet worden geacht.

Gevreesd moet echter worden, dat net als in Breda, van strafvervolging wordt afgezien zodat het niet tot een oordeel van de (onafhankelijke) rechter zal kunnen komen. Dat betekent dat de burgemeester de handen vrij houdt om bij voorkomende gelegenheden in de toekomst opnieuw over te gaan tot een noodverordening, die vergelijkbaar is met de "methode Valken". Die methode heeft de gemeenteraad inderdaad, terecht, van de hand gewezen.

Vragen naar aanleiding van Hoofdstuk 2

- 1) Wat bracht burgemeester Polak ertoe een noodverordening basis van art. 220 Gemeentewet uit te vaardigen?
- 2) Waarom werd bij andere ontruiming art. 220 Gemeentewet niet ingeroepen en bij deze ontruiming wél?
- 3) Waarom gold het toepassingsgebied van de noodverordening de hele gemeente Amsterdam? Werden bijvoorbeeld ook in Holendrecht grootschalige ordeverstoringen verwacht?
- 4) Vreesde Burgemeester Polak niet zelf een willekeurig aanhoudingsbeleid als gevolg van de ruime redactie van zijn noodverordening?
- 5) Wat is er precies afgesproken in het driehoeksoverleg, dat voorafging aan de ontruiming van 11 oktober?
- 6) Waarom is de advocatuur eerst in laatste instantie op de hoogte gebracht van wat er stond te gebeuren ?
- 7) Uit klachten van advocaten komt naar voren dat de gebeurtenissen bij de voorgeleidingen voor de RC een nauwgezet onderzoek verlangen.
- 8) Waarom was er in eens geen sprake meer van een cellentekort?
- 9) Is de Burgemeester zich ervan bewust dat zo ruim geredigeerde strafbaarstellingen, als in zijn verordening, in de hand werken dat burgers menen de politie te moeten assisteren met haar aanhoudingsbeleid (bijv. de mensen van Einstein-TV) ?

Hoofdstuk 3: Klachten

Het nu volgende hoofdstuk betreft een deel van de klachten (in totaal meer dan 60 tot nu toe) die ons in de afgelopen dagen hebben bereikt naar aanleiding van het grootschalig politieoptreden, begin deze week in Amsterdam.

We hebben gemeend er goed aan te doen niet alleen stil te staan bij de formeel-juridische bezwaren tegen de gebeurtenissen, maar ook een indruk te geven wat een ontruiming met daarbij behorende noodverordening in de praktijk betekent.

Een gedeelte van de klachten zal ook nog afzonderlijk worden ingediend, teneinde te worden onderzocht en afgehandeld volgens de Amsterdamse klachtenprocedure. Het is alleen te hopen dat de afhandeling deze keer niet hoeft te verzanden in competentievraagstukken over wie van de leden van het tripartite overleg welke klachten dient af te handelen. Immers vestigden de bevoegde autoriteiten door te trachten elkaar voortdurend de bal toe te spelen, aldus de indruk geen verantwoordelijkheid te willen nemen voor het gevoerde beleid.

Juist klachten die samenhangen met het optreden van politie in het kader van handhaving van de openbare orde hebben in het verleden tot dit soort problemen aanleiding gegeven. Dit in verband met de tweeledigheid van het gezag over de politie in dit soort situaties.

De klachten zijn als volgt gerubriceerd:

- A) Geweld ten aanzien van buitenstaanders/toeschouwers;
- B) Aard van het geweld;
- C) Vernielingen en diefstal van eigendommen;
- D) Traangasgebruik;
- E) Behandeling op het politieburo/penitiaire inrichting;
- F) Procedurele tekortkomingen en willekeur.

A. Geweld ten aanzien van buitenstaanders/toeschouwers

In de media is ruim aandacht gegeven aan het "succes" van de noodverordening. De autoriteiten zijn vol lof over het effect dat de noodverordening heeft gesorteerd. Eindelijk weer eens veel arrestaties verricht.

Maar welke mensen zijn het eigenlijk die deze hoge arrestatiecijfers opleverden?

(klacht 49): "Ik zag 3 of 4 MEers een portiek van een boekhandel instormen en vele anderen op mensen om me heen inslaan. Daarbij gingen ze volkomen willekeurig te werk."

(klacht 48): "Ik wist van de 'ongeregeldheden' in de Paulus Potterstraat. Vandaar dat ik van plan was niet helemaal door te lopen richting Museumplein, om niet te laat op mijn werk te komen. Dat het rampgebied uitgebreid was tot de hele omgeving van het concertgebouw was mij niet bekend. Ik probeerde om te draaien. Helaas was het al te laat: vanuit de andere richting waren we al ingesloten door een aantal ME-busjes."

(klacht 14): "Ik wilde maandagnacht met enkele vrienden in de stad uitgaan. We parkeerden onze auto's in de Vossiusstraat, omdat er nergens anders plaats was. Toen we uitgestapt waren kwam de ME van voren en van achteren. Ze sloten ons in en begonnen te rammen en te slaan en te schoppen, zonder eerst een waarschuwing te hebben gegeven."

(klacht 33): "Als student van de Rietveldakademie was ik vanaf 14.00

uur in het Stedelijk Museum. Rond 16.00 uur werden alle aanwezigen in het Museum naar buiten gestuurd, wegens de op handen zijnde ontruiming in de Paulus Potterstraat. Voor de ingang van het museum volgde ik met een aantal studiegenoten de gebeurtenissen. Na de ontruiming stond de kruising Paulus Potterstraat-Van Baerlestraat vol mensen. De kruising was niet afgezet. Onder de aanwezige mensen bevonden zich velen, die samen met mij uit het museum waren gestuurd. Verder stonden er veel mensen tussen, die gezien hun leeftijd en kleding (keurig kantoorpersoneel), zeker niet als rebelse oproerkraaiers beschouwd konden worden."

(klacht 56): "Ter hoogte van het Stedelijk Museum werd ik met vele anderen ingesloten door de M.E.. Ik werd van mijn bromfiets geslagen."

(klacht 1): "Ik was op weg van mijn werk in de Govert Flinckstraat naar huis (vlakbij Mercator). Ik fietste langs de voor mij gebruikelijke route. Op mijn werk had ik niets gehoord van de gebeurtenissen en ik was flink verrast om te zien wat er zich afspeelde. Bij het Stedelijk Museum werd ik ingesloten."

(klacht 29): "Ik was in de tuin van het Stedelijk Museum gevlucht. Op een trap (van het Stedelijk) zaten tieners van 15-16 te kletsen. Ze hadden niets met de rellen te maken (dat zag je aan hun gezichten). Toen ik de trap was opgelopen, zag ik dat er een M.E.-er over de heg klom, gevolgd door andere M.E.-ers. Iedereen kreeg flinke klappen. Ik ook."

(klacht 32): "Ik was maandag om 17.30 op weg naar mijn reclasseringsambtenaar, via de Van Baerlestraat naar de Bos en Lommerweg. Op de hoogte van het Stedelijk Museum kwam er een kordon M.E.-ers aan. Van de andere kant werd ik ingesloten. Ik vroeg of ik erdoor kon maar als antwoord kreeg ik een klap in mijn gezicht."

(klacht 17): "Maandagavond was ik met een vriendin op straat. We wilden iets doen tegen de M.E.-terreur. We liepen dan ook op straat met E.H.B.O.-spullen en met een hesje waar een rood kruis op stond. Doordat we mensen wilden helpen, die in elkaar geslagen waren, probeerden

we zo dicht mogelijk bij de charges in de buurt te blijven. We merkten al snel dat voor ons, met E.H.B.O.-spullen om mensen te helpen, geen uitzondering zou worden gemaakt door de M.E..

B Aard van het geweld

Veel ruchtbaarheid is gegeven aan het geweld en vernielingen van krakerszijde. Maar ook de politie heeft zich allesbehalve terughoudend opgesteld. Uit de klachten komt een beeld naar voren van vaak meedogenloos hard optreden. Over dit aspect van het politie-optreden van afgelopen dagen ontvingen wij dan ook verreweg de meeste klachten.

(klacht 14): "Ze sloten ons in en begonnen te rammen, slaan en trappen zonder een waarschuwing te geven. Ze riepen "doorslaan, doorslaan", hoewel ik riep dat ik er niets mee te maken had. Ik kon niet meer weggkomen. Een M.E.-er gaf me met zijn wapenstok een duw door de ruit van een bank, hierbij heb ik mijn hand opengehaald. Toen trokken ze me aan mijn haren en sleurden me over de grond. Ze gingen op mijn hand trappen, "ga op die hand staan", riepen ze. Hierbij zijn al mijn pezen gescheurd en mijn botten in mijn hand gescheurd en gebroken. Van mijn hand is weinig over, al mijn knokkels zijn weg. Terwijl ik op de grond lag, gaven ze me een trap met hun schoenen in mijn gezicht waardoor m'n neus gebroken is. Ik moest tegen de M.E.-bus gaan staan, gestrekt met m'n handen omhoog en werd gefouilleerd. Ze hebben me toen ook nog geslagen en ook weer op m'n hand. Op mijn rug had ik een zwarte plek van het bloed. M'n hoofd, benen, armen waren helemaal beurs geslagen. Ik heb ook bloed gespuwd. Er kwam bloed uit mijn oren, ogen, mond en neus. Tijdens de rit moest ik afwisselend zitten, staan en liggen. Verder hoorde ik dat ze triomfantelijk vertelden, dat ze iemand z'n been verbrijzeld hadden."

(klacht 30): "Ik zag hoe de M.E. een boekwinkel binnenstormde en er mensen uitsleurde, 5-6 agenten per slachtoffer. Met hun stokken sloegen ze deze. Een persfotograaf die van dit gebeuren foto's wilde maken, werd door een M.E.-er in elkaar geslagen."

(klacht 22): "Ik ben met 4 anderen een portiek ingevlucht. We stonden tegen een huisdeur aangedrukt, toen de M.E. kwam en op ons los begon te slaan. We werden in een busje gepropt dat voor was komen rijden. Er lagen 13 mensen in het achtergedeelte languit op elkaar gestapeld. Als iemand zijn mond opendeed, werd diegene door een stille op z'n hoofd geslagen."

(klacht 53): "2-3 M.E.-busjes kwamen vanaf het Museumplein keihard de kruising oprijden, midden tussen het publiek. Iedereen stoof weg. De M.E.-busjes, gevolgd door gekleurde busjes, reden keihard achter de mensen aan. De M.E. sprong eruit en ik zag dat een groep M.E.-ers een meisje greep, haar aan armen en benen vasthielden en flink op haar inhakten. Ze hielden er maar niet mee op. Uiteindelijk werd ze aan haar haren een busje ingesleurd, waar het gemep doorging. Dat kon ik door de raampjes zien."

Een filiaalhouder van A.H. (klacht 52): "Toen ik de binnenstormende M.E. beval rechtsomkeer te maken, sloegen ze met de wapenstok op mij in."

(klacht 6): "4 ME-ers kwamen op mij af. Ze sloegen op me in en smeten me het trappetje af. Ze sloegen en schopten verder. Ik ben op minstens 10 plekken op mijn armen en benen geslagen. Ik heb bulten op mijn hoofd en in mijn nek. Ik had een gat in mijn hoofd, waarvoor ik nog behandeld ben op het hoofdburo. In het ME-busje kregen alle arrestanten porren, slagen en trappen, ook bijvoorbeeld een jongen die op de vloer van het busje werd gekwakt en niet meer uit zichzelf overeind kon komen."

(klacht 47): "Ik kreeg opeens een klap tegen mijn linkerbeen met een wapenstok. Ik kreeg een heel raar gevoel in mijn been en het leek alsof het zwabberde. Ik viel in een kuil in de weg, voor Keyzer Bodega. Ik werd vastgepakt en gesommeerd op te staan en te lopen. Ik zei dat ik dacht dat mijn been gebroken was. Ze zeiden dat ze zulke smoesjes niet geloofden. Ik werd overeind gezet en gedwongen te lopen. Dat ging niet en ik zakte gelijk weer in elkaar. Toen sloegen ze weer op me in. Vervolgens hebben ze me daar laten liggen. Een oude man die in een portiek had gestaan kwam naar me toe en legde zijn

jas onder mijn hoofd. (Deze man belde later het klachtenburo om dit voorval te bevestigen). Later in het ziekenhuis bleek dat mijn linkeronderbeen verbrijzeld is."

(klacht 4 en 5): "In paniek probeerden we het Vondelpark in te komen. Ook daar zat het vol ME. Ze sloegen met hun knuppels in de bosjes. Ze zochten meter na meter af of er mensen verborgen zaten. We riepen: "Waar moeten we heen?" Als antwoord begonnen ze te slaan en we werden op de grond geslagen. Terwijl we daar lagen werd er met volle kracht op ons ingehakt. Ze hadden het vooral op ons hoofd gemunt. Nanda's hoofd begon hevig te bloeden. Pas toen hielden twee ME'ers op met slaan, terwijl de rest gewoon doorsloeg. We konden ontsnappen en werden door een buurtgenoot in zijn huis binnengelaten. Het duurde twee uur voordat we het huis veilig konden verlaten om naar het ziekenhuis te gaan. Onze verwondingen: gebroken middenhandsbeentje, gescheurde wenkbrauw (gehecht), gebroken neus, kneuzingen en striemen op de rug, hoofdwond en een gekneusde hand."

(klacht 3): "Zonder waarschuwing kwamen ME'ers op ons afrennen. Een ME'er met een hond kwam op mij af. Ik kon niet weg en werd in mijn been gebeten. Hij was buiten zinnen en tot veel in staat. En hij schreeuwde "als je niet weggaat maak ik je hardstikke dood." Ik weet van twee anderen dat ze ook gebeten zijn".

(kl. 29): "Ik rende de trap af met mijn hele gezicht onder het bloed en ook mijn kleren zaten vol met bloed. Ik kreeg van iedere ME'er nog een behoorlijke tik op mijn rug. In totaal waren er tien ME'ers. Ik dook een paar bosjes in en bleef daar liggen tot de kust veilig was."

(kl. 28): "Ik werd naar de bus gesleurd en op vier of vijf mensen geworpen. De onderste kon tijdens de rit nauwelijks ademhalen. Mensen die wilden opkijken kregen een stomp op hoofd of handen."

(kl. 49): "Ik zag drie/vier ME'ers de portiek van een boekhandel binnenstormen. De mensen werden in elkaar geschopt en geslagen. Drie vrienden van mij werden met wapenstokken en een karabijn en laarzen bewerkt. Ze probeerden een van hun naar een busje te trekken. Daar bij

het busje zetten ze haar rechtop met haar rug er tegen aan. Een ME'er schopte haar hard in haar buik. Haar gezicht was onder het bloed. Een andere kennis werd door twee ME'ers aan haar sjaal meegesleurd. De sjaal was zo strak om haar nek gedraaid dat haar hoofd rood aanliep."

(kl. 56): "Ik werd van mijn bromfiets geslagen en op de grond mishandeld. Mijn letsels: gekneusde schouder, elleboog en hand. Ik ben niet in staat om te werken".

(kl. 10): "Vanaf drie meter afstand werd ik bespoten door een waterkanon. Ik voelde harde stukjes en heb later zeer glad geslepen kiezelsteentjes gevonden. Ik had blauwe plekken en open wonden op mijn been."

(kl. 25): "Ze reden met tien stillen-busjes keihard op ons in zonder waarschuwing. Ik werd opgepakt, op de grond in het busje geduwd en met poten op mijn kop naar het hoofdburo vervoerd."

(kl. 48): "Met zoveel mogelijk mensen tegelijk werden we in een busje gegooid. De leden van het arrestatie-team leken er een spelletje van te maken. Alsof er een weddenschap afgesloten was wie het meeste arrestanten in zijn busje had".

(kl. 17): "We vluchtten een portiek in, maar een jongen kon er niet meer bij. Hij werd op fietsen gegooid en helemaal in elkaar geslagen. Voor onze portiek stond een groepje ME'ers die zich stonden te verdringen om ons in elkaar te rammen, waarbij ze elkaar behoorlijk opstonden te ruien. "Ram ze in elkaar, pak ze goed." Als er twee ME'ers doorrenden kwamen er anderen die ook weer op ons in begonnen te slaan. Vijftien mensen werden afgevoerd met hoofdwonden."

(kl. 33): "De ME'er waar ik langs liep had een hond bij zich. Toen ik hem net voorbij was hoorde ik hem de hond ophitsen en direkt daarna werd ik mijn linkerbeen gebeten, vlak onder mijn knie. Na een tijd riep de ME'er "los, los", maar de hond reageerde niet. Bovendien verschenen er andere ME'ers die de hond juist weer ophitsten. Het dier raakte door het dolle heen, verstevigde zijn beet, begon met zijn kop te schudden waardoor de pijn nog heviger werd, pas nadat de hond op zijn kop geslagen was liet hij los. (van dit voorval zijn foto's gepubli-

ceerd in de Waarheid). Later in het ziekenhuis bleek dat ik grote vleeswonden had die gehecht moesten worden. Verder heb ik een tetanus-injectie gekregen. Ik moet tien dagen rust houden".

(kl. 46): "Ik was ingesloten en stak mijn handen in de lucht en vroeg "waarheen". Een ME'er wees me een gaatje, maar kon het niet laten me nog even flink te meppen. Hij sloeg me op mijn armen, benen en nek."

(kl. 8): "Ik werd bij mijn kraag gepakt en mijn arm werd op mijn rug gedraaid. Ze duwden mijn hoofd tegen de bovenkant van de bus. De bus werd tot het dak toe gevuld met arrestanten. De stillen wrongen zich dan ook over ons heen, trappend en slaand om bij hun zitplaats te komen."

(kl. 14): "Verder heb ik het volgende gezien: in de portiek waar ik stond wilde een meisje naar binnen gaan. Ze werd teruggesleurd en in elkaar geramd en beurs geslagen. Bij een vriend hebben ze geprobeerd op de adamsappel te slaan. Hij had dood kunnen zijn. Een oude vrouw werd ook in elkaar geslagen."

(kl. 16): "Ik wachtte op mijn vrouw en ik zag van twee kanten de ME de straat binnen rijden. Het enige waar ik op dat moment aan dacht was "wegwezen" en ik dook een tuintje in, in welke ik me aan het eind probeerde te verstoppen voor het geweld. Echter na een minuut kwamen er vier of vijf ME'ers de tuin in naar me toe die me zonder iets te zeggen hebben geslagen. Ik denk dat dit een minuut zo doorging, ondanks mijn geschreeuw en verklaring dat ik niets met de rellen te maken had en mij daar bevond om iemand af te halen. Integendeel, de mannen schreeuwden elkaar toe "hem kapot te maken en harder te trappen". Nadat ze opgehouden waren lieten ze me daar bloedend liggen, met gebroken neus en een zeer pijnlijk lijf".

(kl. 59): "Plotseling kwamen er een aantal ME'ers hollend van de Vondelbrug en beginnen daar op het groepje aanwezigen in te slaan. Bijna iedereen loopt wel een paar klappen op. Ik dacht: ik heb niets gedaan en ik stak mijn handen omhoog. Toch kreeg ik een klap in mijn nek. Ik viel op de grond. Alle anderen zijn inmiddels weggevlucht en ontsnapt. Op de grond krijg ik nog een klap na. Ik werd met de handboeien in een

ME-bus gezet. Ik ben "nog mijn enige arrestant" zoals de ME'er mij uitlegt. In het busje begint de intimidatie: geduw, gescheld en schijnbewegingen, met klappen tegen een stang in de bus, zodat je steeds denkt dat je klap krijgt."

(kl. 43): "Toen de ME-wagen ons voorbij zouden gaan rijden, stopten ze plotseling en zonder ook maar één waarschuwing te hebben gegeven stormden uit allerlei richtingen ME'ers met wapenstokken in de hand op ons af. We voelden ons nu bedreigd en ik liep met aantal anderen een boekwinkel binnen in de hoop daar veilig te zijn. Iemand deed de knip op de deur, maar de ME'ers beukten de deur van de winkel in, renden naar binnen en begonnen willekeurig op mensen in te slaan. Ik hief mijn arm op om een ME'er tegen te houden, die mij met zijn stok op het hoofd wilde slaan. Daarna vielen vier of vijf ME'ers me aan, sloegen minstens vijf keer hard op m'n hoofd, traptten me tegen mijn lijf en sleurde me me mee naar buiten. Buiten werd ik in een busje geduwd, moest tussen de bank op de grond gaan liggen en kreeg nog twee mensen bovenop me. Een meisje bloedde aan haar hoofd. Een stille gaf me nog een stomp in mijn maag terwijl ik me niet kon verroeren."

(kl. 57): "Toen ik vlak bij de Vondelparkbrug was, kwamen er plotseling ongeveer 6 ME-busjes over de brug. Ze stopten en de ME'ers stelden zich zo dat niemand meer over de brug kon. Ineens kwam van alle kanten ME oprukken. De enige kant die ik nog uit kon was het park, dus ik smiet mijn fiets neer en rende achter een groep mensen aan het park in. In het park was een wolk van traangas en ik rende met tranende ogen de bosjes in. Toen zat er ineens een busje achter me aan en ik zat klem tussen een muur en een hek. Hier kwamen de stillen op me af en ik schreeuwde "ik geef me over, jullie hebben me". Toen begonnen ze op me in te slaan. Ik werd meegesleept en op de grond van het busje geslagen".

(kl. 44): "Toen reed een bruin (VW?) busje vanaf het plein die oprit op, getraliede ramen en uit de schuifdeur kwamen minstens twee mannen (er zaten er minstens 6 in het busje). Ik kon het niet goed zien maar volgens mij was er één met het pistool in de aaslag en sleurde ze de aktievoerder het busje in. De stille ging mee, het ging behoorlijk ruw. Ik zag nog net een been in de lucht van het busje en behoorlijk

wat kommotie. Ook een mevrouw naast mij zei van zo, zo doen ze dat tegenwoordig met pistolen tegen een middelbaar type naast haar."

(kl. 41): "Er kwam opeens een groot aantal arrestatiebusjes aan gereden, die in het wilde weg met behulp van agenten in burger aanhoudingen verrichtte. Net als iedereen rende ik zo hard mogelijk weg, maar werd uiteindelijk gepakt. Ik werd het arrestatiebusje in gesleurd waarbij ik eerst een klap op mijn hoofd kreeg en vervolgens een schop in mijn maag. De plastic handboeien die ik om kreeg werden zo strak aangetrokken dat mijn bloedsomloop werd afgesneden ik had helemaal paarse handen bij aankomst op het hoofdbureau".

C. Vernielingen en diefstal van eigendommen.

Tijdens de rellen heeft óók de ME schade in winkels e.d. aangericht. Veel persoonlijke eigendommen zijn zoekgeraakt of gestolen. Vaak werden klagers gedwongen hun fiets onbeheerd achter te laten, zodat deze na terugkomst niet meer terug te vinden was.

(kl. 39): "Ik vluchtte een boekenzaak binnen. De ME'ers kwamen mij achterna en maakten één grote ravage in de zaak".

(kl. 51): Moeder van een van de ex-bewoners van de Lucky Luijk: zij belde vrijdag 15 oktober naar de Luijk om te vragen of zij de spullen van haar zoon af kon halen. Een agent antwoordde dat ze daarvoor in een container zou moeten kruipen. Studieboeken, kleding, slaapzakken en geluidsapparatuur van de bewoners zijn weggegooid. De agent vertelde verder dat het een grote troep in huis was. Borden waren kapot gegooid en andere dingen ook. Dit moet de politie gedaan hebben. "Het huis was altijd netjes als ik op bezoek kwam, en je gaat niet je eigen spullen vernielen", aldus de moeder.

(kl. 14): "Ik werd naar de ME-bus gesleept. Doordat ze me bij mijn kraag grepen schoot ik uit mijn jasje. Die ben ik nu kwijt. In Nieuwersluis ben ik mijn gouden horloge en tas kwijtgeraakt. Bij een vriend van mij is zijn gouden horlog afgetrokken."

(klacht 34): "Ik ben twee dagen van mijn vrijheid en mijn werk beroofd. Mijn vrienden hadden voor mij een pakje afgegeven met daarin een bril, een boek en schoon ondergoed. Dit heb ik niet ontvangen. Toen ik inmiddels vrijgelaten alsnog het pakje wilde afhalen op het hoofdbureau werd mij medegedeeld dat het er niet meer was."

(klacht 32): "Ik moest per fiets via de Van Baerlestraat naar de Bos en Lommerweg. Ter hoogte van het Stedelijk Museum werd ik tegengehouden door een M.E.-kordon. Toen ik vroeg of ik er door mocht kreeg ik als antwoord een klap in mijn nek waardoor ik mijn fiets liet vallen. Even later werd ik meegenomen naar het hoofdbureau. Nadat ik was vrijgelaten bleek mijn fiets er niet meer te zijn."

(klacht 37): "Ik werd met enkele mensen binnengelaten in een boekhandel. De deur ging daar op slot. Mij werd door het personeel de nooduitgang gewezen. Op dat moment brak de M.E. de deur open. In de paniek kon ik door het magazijn wegrennen. De M.E. kwam ons achterna."

D. Traangasgebruik

Vooraf op 11 oktober is er op grote schaal gebruik gemaakt van het giftige CS-gas. Dit ondanks de recente publikaties waarin op het gevaar van CS-gas voor politie en publiek gewezen wordt. Het zou volgens minister Rood van Binnenlandse Zaken alleen in zeer speciale omstandigheden gebruikt mogen worden.

Uit onderstaande verklaringen blijkt dat het traangas vaak overbodig gebruikt is, maar dat traangasgranaten bovendien gebruikt zijn als vuurwapens, waarmee gericht op mensen geschoten is. Vaak is het traangas ook naar binnen geschoten in huizen waar mensen getuigen waren van het M.E.-optreden.

(klacht 4 en 5): "Hoogst waarschijnlijk spoot het waterkanon water vermengd met traangas, want we kregen ademhalingsmoeilijkheden terwijl we geen traangasgranaten hoorden of zagen."

(klacht 2): "Maandagavond 11 oktober heeft de politie getracht in het pand J.W.B. een inval te doen. Toen dit door de deur te rammen niet bleek te lukken, hebben zij via het gat in de deur dat voor venti-

dient een traangasgranaat naar binnen geschoten, in de veronderstelling de daar aanwezige mensen zo te kunnen uitroken. Er ontstond paniek doordat veel mensen in een kleine ruimte bescherming gezocht hadden om niet buiten door de M.E. afgerost te worden. Verschillende mensen hebben overgegeven of zware ademhalingsmoeilijkheden gekregen (waaronder een meisje dat aan astma lijdt). Verder heb ik gehoord van de mensen die op één hoog naar het brute M.E.-optreden stonden te kijken dat met een traangasgranaat gericht op een vrouw, die daar stond te kijken, is geschoten."

(klacht 92): "Ik werk als vrijwilliger bij de Telefonische Hulpdienst. Ik had maandagavond dienst. Om circa 0.30 stelde de M.E.-ers (+30) zich in een linie op, hoewel zich slechts twee jongens in de straat bevonden. De twee werden tegen de grond gewerkt. Hoe wij ook riepen om op te houden, men ging rustig door. Hierna liepen de M.E.-ers nog wat rond en stapten in de bussen. De laatste M.E.-er die in bus 2401 wilde stappen kreeg ons in het oog.. Ik zag hem daarop iets pakken en met een zwaai naar ons toegooien. Rakelings schoot er iets langs mijn hoofd, dwars door een balkondeur naar binnen. Het bleef rokend liggen. Onder de 11 aanwezigen brak lichte paniek uit vanwege het verstikkende gas. Iedereen probeerde de centrale te ontvluchten. De gasgranaat bleef ongeveer nog 15 minuten doorroken. Een gezin dat op de bovenverdieping verbleef moest deze ontruimen. Vanaf die tijd is het lange tijd onmogelijk geweest om in de telefooncentrale te werken."

E. Behandeling op het politieburo/penitentiaire inrichting

Veel arrestanten ondergingen tijdens hun vasthouding niet alleen een denigrerende behandeling maar werden ook lichamelijk mishandeld.

(klacht 50): Moeder van een 14-jarige arrestante: "Mijn dochter heeft herhaaldelijk verzocht haar moeder te mogen bellen. Dit werd niet toegestaan. Een vrijgelaten celgenote vertelde mij dat mijn dochter gearresteerd was. Na een aantal telefoontjes ben ik er achter gekomen waar mijn dochter zich bevindt. Ik heb de politie herhaaldelijk verzocht mijn dochter te vertellen dat ik wist dat ze opgepakt was. Het antwoord van de politie: "mevrouw, wij weten waar uw dochter zit, uweet het, meer is niet nodig".

(klacht 22): "Tijdens ons verblijf werden we veel getreiterd door de politie. Tijd werd niet gezegd. Radio aan, radio uit, aan, uit. Tot je er gek van werd. Ook werden er veel rotopmerkingen gemaakt: "Lekker kontje; wat een zeikerds zijn die wijven" (als we naar de WC moesten). Bij het oppakken maakten ze "ruzie" over wie een vrouw had opgepakt. Mannen waren 5 punten waard, vrouwen 10."

(klacht 14): "In Nieuwersluis stonden ze ons op te wachten met knuppels in de hand. Ze lachtten me uit en riepen "eindelijk eentje met een blauw oog."

(klacht 22): "Toen we bijna aangekomen waren op de verdieping van mijn cel kreeg ik een duw en viel struikelend op de grond. Vier aanwezige rechercheurs begonnen me te slaan en te schoppen. Een aantal schaafwonden, opgezwollen bovenbeen en pijnlijke maag waren het gevolg. Met de broek op de enkels werd ik strompelend naar mijn cel gebracht."

(klacht 34): "Tijdens het transport naar het hoofdburo moest ik met mijn hoofd op de rand voor mij, tussen de bank waarop ik zat en die van de bestuurder gaan zitten. Als ik door de hoge snelheid mijn hoofd niet in die positie kon houden, werd ik bij mijn haren gegrepen en tegen die rand geslagen. Ook als ik in de bochten onwillekeurig tegen een van de begeleiders die mij flankeerden aankwam, werd ik in mijn oorspronkelijke houding teruggeslagen. Kort na aankomst op het buro heb ik de dienstdoende agent verzocht om mijn bril en om een arts omdat ik hevige pijn in de lendenen had. Mijn verzoeken werden weggewuifd. Door de mishandelingen had ik mijn tijdsgevoel verloren, dus weet ik niet precies hoe laat ik door een dokter onderzocht werd. Deze arts van de GG en GD constateerde een aantal forse kneuzingen. Hij lichtte de dienstdoende agenten in over mijn toestand, met de vermelding dat ik geneeskundige bijstand nodig had en dat ze mijn verzoek daaromtrent serieus moesten nemen. Tevens heeft hij ervoor gezorgd dat ik woensdagochtend opnieuw onderzocht werd door een arts. Ook deze arts constateerde zware kneuzingen en was bezorgd over de toestand van mijn nieren."

(klacht 48): "Op het bureau werden we met gefnuic ontvangen door de daar aanwezige politie. We werden geteld en vooral de vrouwelijke arrestanten waren als buit kennelijk erg in trek. Ik maakte me erg kwaad over de intimidatie: al naar gelang je kleding of haartracht werd je beoordeeld of onbeschoft afgebeekt. Er werd ons gewaarsd om te bellen, of om op de een of andere manier met de buitenwereld contact op te nemen. Ikzelf wilde graag mijn vader of moeder bellen, omdat mijn moeder die dag een zwaar hart-onderzoek had ondergaan. Toen ik dit kenbaar maakte zei één van de agenten, dat zijn oma ook morgen doodging."

(klacht 18): "Tientallen naakte jongens moesten met bebloede hoofden en de handen tegen de muur staan. Tijdens het fouilleren werden de benen onder hen weggeschopt. Ze werden over de trap gesloopt, aan de haren getrokken en aan de armen gedraaid."

De cellen waren tot de nok toe gevuld. Arrestanten werden geweigerd naar de WC te gaan, zodat ze hun behoeftes in de hoek van de cel moesten doen. Vrouwen werd geen maandverband verstrekt. Mensen die medicijnen gebruikten kregen deze niet, zelfs niet als ze deze bij zich hadden. Bovendien kregen zwaar gewonde arrestanten geen of ontoereikende medische hulp."

(klacht 22): "In Nieuwersluis waren geen handdoeken, zeep en lakens aanwezig. Overdag moesten we in een wachtkamer verblijven waar we niet naar de WC konden. Toen we het niet meer konden uithouden vonden ze het "prima" (contact verliep via de intercom) als we in een hoek gingen plassen. Ik heb ongeveer 2½ uur zonder maandverband gezeten. Ze wisten dat ik het nodig had."

(klacht 18): "Pas na één dag kregen we voor de eerste en enige keer iets te drinken. Mijn medicijnen die ik drie keer per dag moet slikken mocht ik niet gebruiken."

(klacht 43): "Er werd een jongen de cel ingeduwd wiens contactlens in zijn oog gebroken was. Weer iemand anders was op zijn nieren geslagen en had pijn. Ondanks het feit dat hij verschillende malen om een dokter vroeg duurde het uren voordat hij geholpen werd. De behandeling duurde maar kort en nadat hij bij ons terug was in de cel vertelde hij dat de dokter niets wilde doen voordat hij bloed zou afgeven."

(klacht 21): "Drie mannen bij mij in de cel hadden hoofdwonden. Eén had een gebroken neus. Pas na ongeveer twee uur konden zij naar een arts. Ze waren binnen een halve minuut terug omdat de arts verteld had dat ze zich maar moesten laten behandelen als ze vrij waren."

(klacht 14): "Op het hoofdburo is er iemand van de GG en GD bij mij geweest. Ze hebben slechts een verbandje om mijn hand gedaan, dat was alles. Toen ik na mijn vrijlating naar het ziekenhuis ben gegaan, bleek dat ik o.a. een gebroken neus had, dat al mijn pezen in mijn hand gescheurd waren en dat mijn botten gekneusd, gescheurd of gebroken waren."

(klacht 20): "De hele dag het vervelende spel van mensen meenemen tot de voordeur om dan vervolgens te vragen of ze voorgeleid waren en ze dan weer terug naar de cel te brengen."

(klacht 21): "Op het hoofdburo werden we met 35 mannen in een dagverblijf (ongeveer 3 bij 4 meter) gezet."

F. Processuele tekortkomingen en willekeur.

De wettelijke waarborgen voor mensen die zijn opgepakt werden nogal eens overtreden. Tevens is volstrekt niet duidelijk op grond van welke afweging de hoogte van de borgsom werd vastgesteld.

(klacht 41): "Eigenlijk was je bij voorbaat al veroordeeld, de officier van justitie luisterde niet eens naar je en vond één minuut per arrestant wel voldoende om je in verzekering te stellen."

(klacht 8): "Ik werd voorgeleid, mijn advocaat zat erbij, de officier kwam later binnenlopen, hoorde het verhoorje aan, had zelf geen stukken en eiste zo maar f1000,-."

(klacht 36): "De officier van justitie zei dat er twee proces-verbalen tegen mij opgemaakt waren die niet klopten, en dat hij geen tijd had om het uit te zoeken en dat ik daarom geluk had gehad en dat niet meer zou hebben als ik nog eens werd opgepakt. De proces-verbalen heb ik zelf niet gezien, ik weet dus nog steeds niet waarom ik werd opgepakt."

(klacht 35): "Ik werd uit mijn cel gehaald voor iemand die wilde dat ik een verklaring gaf. Ik zei dat ik niks verklaarde zonder advocaat. 'Waarvoor heb je een advocaat nodig?' werd er gezegd."

(klacht 3): "Van de Rechter-Commissaris kreeg ik de keus, 6 of 5 dagen hechtenis of een verklaring te ondertekenen dat ik me de komende maand zal onthouden van me in de buurt van de rellen te bevinden en f250,- boete. Ik koos voor het laatste. De RC moest persoonlijk het geld krijgen, hij wou meteen weggaan. Gelukkig woonde een vriendin dicht bij het hoofdburo. Die was er binnen 5 minuten. M'n advocaat slaagde er in de RC zolang aan de praat te houden."

(klacht 41): "Een Fransman die zich door de taal alleen al moeilijk uit kon drukken en zonder advocaat werd voorgeleid kreeg een waarborgsom van f1000,-, terwijl er niks kon worden bewezen of vastgelegd, terwijl iemand die met een steen in de hand was opgepakt met f400,- vrijkwam."

(klacht 60): Moeder van een 13-jarige: "Kortom het bleek die dag mogelijk om een jongen van 13 jaar 5½ uur vast te houden (tot 21.30 u.) zonder zijn ouders daarvan op de hoogte te stellen terwijl ik daar uitdrukkelijk in mijn telefoontje van 16.30 u. om verzocht had."

(klacht 41): "Bij een aantal mensen was de 6 uur al verstreken toen ze voorgeleid werden. Op het formulier werd de tijd dan gewoon een kwartier of meer vervroegd om je toch vast te houden."

(klacht 39): "Als de tijd van inverzekeringstelling vulde de officier van justitie 22.10 u. in, terwijl het op zijn eigen horloge al 22.30 u. was."

4. SLOTBESCHOUWINGEN EN CONCLUSIES.

SLOTBESCHOUWINGEN

Burgemeester Polak noemt in zijn notitie 3 doeleinden op die de noodverordening zou kunnen dienen. Deze doeleinden zijn duidelijk. Men wil proberen toeschouwers zoveel mogelijk weg te houden. Door de harde kern van relschoppers op te pakken zouden de rellen snel moeten verlopen of verzanden. De strategie is duidelijk; dat ze in het water gevallen is ook.

Opgemerkt wordt in de notitie dat in de voorbereiding met name nadruk op het tweede element heeft gelegen: isoleren, oppakken en vasthouden van de vermoedde harde kern van krakers.

Aan de eerste doelstelling is niet veel aandacht besteed: er zijn bij het begin van de actie pamfletten van de Hoofddcommissaris uitgedeeld waarin deze oproept, mocht het tot ongeregelde heden komen, uit de buurt te blijven. De noodverordening zelf is via het ANP en Radio Stad bekendgemaakt. Het is duidelijk dat het overgrote deel van de mensen die zich in de buurt van het Museumplein bevonden zeker tot 's avonds absoluut niet wist dat er een noodverordening van kracht was.

Voor wat betreft de derde poot van het beleid is duidelijk dat er wel contact is geweest tussen Openbaar Ministerie en Rechter-Commissarissen. De gebrekkige voorbereiding laat zich hier voelen in het feit dat men er tot 's avonds niet aan gedacht had om ook advocaten bij de hele gang van zaken te betrekken.

Maar wat gebeurde er nu werkelijk? Bleven de toeschouwers weg zoals Burgemeester Polak zich had voorgesteld? Wellicht hebben een paar mensen van de verordening gehoord en zijn daarom thuis gebleven. Velen echter wisten niet wat er aan de hand was. De nieuwsgierige aard van de Amsterdammers kennende had Polak beter moeten weten: kijken bij een opstootje is een typisch Amsterdams gebruik.

Maar er is meer waar geen rekening mee werd gehouden, temidden van het strijdgewoel bevonden zich ook vele buurtbewoners, mensen die van of naar hun werk gingen, boodschappen aan het doen waren en mensen die van school kwamen. Als we op de binnengekomen klachten afgaan zijn het juist die groepen geweest die het politie-optreden aan den lijve ondervonden hebben.

CONCLUSIE.

Wij menen dat Burgemeester Polak in de situatie zoals die zich maandag 11 oktober 1982 voordeed, geen rechtvaardiging had kunnen vinden om gebruik te maken van de artikelen 219 en 220 Gemeentewet. Ons is niet gebleken dat de ontruiming van de Lucky Luijk en de gebeurtenissen erna zo uitzonderlijk waren, dat ze een beroep op noodrecht rechtvaardigden. Dat geldt temeer als we letten op analoge situaties uit het recente verleden.

Achteraf kan worden geconcludeerd dat de noodverordening het beoogde doel voorbij geschoten is: de omvang van de ordeverstoringen is niet beperkt gebleven. Daarentegen heeft de verordening eerder averechts gewerkt. Zelden heeft Amsterdam een dergelijke harde confrontatie tussen demonstranten en ME meegemaakt. De noodverordening heeft eerder in de hand gewerkt dat de politie volkomen willekeurig is gaan optreden. Daarvan zijn dan met name zij de dupe geworden, die met de ordeverstoringen hoegenaamd niets uitstaande hadden.

Amsterdam, 18 oktober 1982.

Afschrift

Aan: Burgemeester W. Polak
Van: C.H.

Betreffende: Ontruiming kraakpand in de Paulus Potterstraat en
daaropvolgend optreden van de ME

12-10-'82

Geachte Burgemeester,

Vanmiddag was ik aanwezig bij een forumdiscussie in het Stedelijk Museum. Om omstreeks drie uur werd ons verzocht het gebouw te verlaten in verband met de ontruiming van een kraakpand in de Paulus Potterstraat. Zoals velen die zich op dat moment in het Stedelijk Museum bevonden zijn een collega, L. de J., en ik blijven kijken. De ontruiming geschiedde met veel materiaal en, voor zover te zien, weinig geweld.

Na de ontruiming werden vijf of zes extra busjes met ME de Paulus Potterstraat ingereden en neergezet met de voorkant naar de van Baerlestraat. Het publiek bestond uit mensen van alle soorten en leeftijden, o.a. buitenlandse toeristen, jongetjes van tien tot twaalf jaar, echtparen van middelbare leeftijd en, inderdaad, ook veel jongeren. Er werd niet geschreeuwd, er werd niet gegoid, er werd niet bedreigd - men keek toe en wachtte af - waarom al die ME en wat moest er nu nog gebeuren, het pand was immers ontruimd?

Vervolgens werd, in uw naam, opdracht gegeven de straat te ontruimen waarop wij ons terugtrokken naar de hoek van de van Baerlestraat-Paulus Potterstraat. Mijn collega en ik bespraken het feit dat de aanwezigheid van de ME de enige reden was dat 90% van het publiek bleef kijken. Grote hoeveelheden blauwe busjes vol gewapende mannen, politieauto's, flikkerlichten trekken de aandacht, aandacht die anders allang verslapt zou zijn - ontruiming voorbij, niets opwindends, laten we naar huis gaan.

Ik begreep de situatie niet, ik begreep niet waarom alle ME er nog was en ik kon me absoluut niet voorstellen dat er opgetreden zou worden tegen burgers die alleen maar stonden te kijken naar een niet alledaags schouwspel.

En toen gebeurde plotseling het ongelofelijke: door de luidspreker werd iets gezegd over arrestaties en mogelijk gebruik van traangas en nog voordat ik weg kon komen was ik omringd door rennende ME, rennende en gillende mensen, knallende patronen en wolken traangas. Mijn collega werd met een wapenstok tegen de grond geslagen en is vervolgens, toen hij, met de fiets aan de hand, het gebied probeerde te verlaten, door een politiehond in zijn been gebeten waarvoor hij later in het Wilhelmina Gasthuis is behandeld.

Ik had als vrouw met grijs haar meer geluk en kon, hoestend en verblind door het traangas, zonder verder lichamelijk letsel weggelopen. Ik was bang en machteloos woedend over zo'n overweldigende agressieve aanval tegen mensen die daar op geen enkele manier aanleiding toe gaven.

Op het nieuws vanavond hoorde ik over rellen die "ontstaan" waren na de ontruiming en over "demonstranten" die gearresteerd waren. Ook zag ik de verbazing van de commissaris van politie over het feit dat er kinderen bij de arrestanten waren, maar "die

Blad 2

hebben we weer losgelaten, die waren daar kennelijk toevallig aanwezig".

Zoals wij daar toevallig aanwezig waren, mijnheer de burgemeester enzoals de meeste van die zogenaamde demonstranten gewoon toevallig aanwezige burgers waren die, gelokt door alle blauwe busjes, slachtoffer werden van een geënceneerde rel.

Dit kan dus in Nederland, dit gebeurt dus in Amsterdam.
In uw naam, mijnheer Polak, wordt er, zonder aanwijsbare uitdaging geweld gebruikt - veel geweld en traangas - tegen onschuldige mensen. Ik heb dit zelf gezien.
Weet u dat dit gebeurt, denkt u dat dit het woningprobleem of wat voor probleem dan ook, oplost ?

Als ik, met mijn zevenendertig jaar, moeder van drie kinderen, met een huis en verantwoordelijkheden, me kwaad genoeg voel om de straat op te gaan en stenen te gooien, hoe moeten jongere, minderbegenadigde en minder gebonden mensen zich dan voelen ?

Ik gooi met woorden en zij ?

Wat wilt u, een politiestaat ? Burgeroorlog ?

Ik dank u voor uw aandacht en ik hoop dat u geluisterd hebt.

C.D.H

12.46
12439 stad nl
12439 stad nl
multiadrs 84 nl
16575 amstl nl

mai nr: 803005 12.39 284

16575 amstl nl 11 oktober 1982 ref.: hw/td

aan de redacties en correspondenten

noodverordening van kracht ter bestrijding van ordeverstoringen
=====

vanmiddag om 13.00 uur is een noodverordening afgekondigd met algemene voorschriften ter handhaving van de openbare orde. de maatregel, genomen door de burgemeester polak op grond van artikel 220 van de gemeentewet, houdt verband met de ontruiming vanmorgen, van het kraakpand Jan Luijkenstraat 3. de verordening luidt als volgt:

algemene voorschriften ter handhaving van de openbare orde
=====

art. 1

het is verboden zich in amsterdam op of aan de openbare weg of op voor het publiek toegankelijke plaatsen zodanig te gedragen dat redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zulks geschiedt om de openbare orde te verstoren of te bedreigen.

art. 2

het is verboden om in amsterdam op of aan de openbare weg of op voor het publiek toegankelijke plaatsen voorwerpen of stoffen bij zich te hebben, te dragen of te vervoeren die kennelijk zijn bestemd of mee gebracht om de openbare orde te verstoren.

art. 3

art. 10 van de algemene politieverordening van amsterdam is van toepassing.

art. 4

deze voorschriften treden in werking met ingang van 11 oktober 1982 te 13.00 uur en gelden tot de burgemeester bij af te kondigen besluit heeft verklaard dat het gevaar voor stoornis van openbare orde is geweken.

bureau voorlichting gemeente amsterdam++

16575 amstl nl
12439 stad nl
multiadrs 84 nl

Bijlage 3

Door het ten uitvoer brengen van het knokploegvonnis blijkt dat spekulanten en knokploegen hierdoor aan terrein gewonnen hebben. Na de ontruiming van de Lucky Luijk zijn weer talloze panden door knokploegen bedreigd.

Ook blijkt dat mensen in de verleiding komen de politie een handje te helpen, door ook mensen aan te gaan houden en aan de politie over te leveren. Mensen van Einstein-TV deden hier bijv. aan mee. Hierover het volgende verhaal:

Bij de konfrontatie tussen aktievoerders en politie na de ontruiming van de Luijk, Paula Pot en Binnenspiegel, waren het niet alleen rechercheurs in burger ("stillen") die met een busje op mensen inreden om ze vervolgens in elkaar te slaan en naar het bureau af te voeren. Vaak onschuldige mensen die 'verdacht' werden de openbare orde te willen verstoren, oftewel iedereen die wat modern gekleed ging en net een patatje om de hoek had gehaald werden ook nog bedreigd ontvoerd te worden door een wit-groen busje, merk VW en een beetje oud model, dat wild rondrijdend eveneens politietje aan het spelen was. Hoewel, spelen? Waarschijnlijk 16 mensen werden door het busje opgepakt om vervolgens meteen aan rechercheurs te worden overgedragen.

De eigenaren van het busje zijn de heren van Einstein TV, een commerciële tv-piraat, t.w. Pietje Hendriks en René van Steen. Hendriks is nogal een beruchte figuur. Hij is ex-knokploegdeelnemer en trad enkele jaren geleden al eens in het voetlicht als lijfwacht van knokploegleider Goudswaard. Ze sloegen toen het kraakpand Singel 114 met een aantal sportschoollieden leeg. Een ander wapenfeit van Hendriks is een conflict met taxi-chauffeurs. Hij schoot bij een aantal taxies de ruiten in. Als antwoord op het totaal vernielen van zijn auto door woedende taxi-chauffeurs nadat Hendriks een van hen mishandeld had na een aanrijding. De politie deed niets. De taxicentrale betaalde Hendriks vervolgens 15.000 gulden om maar in hemelsnaam van hem af te zijn. Bij de onlusten rond de Lucky Luijk vonden ze het kennelijk een kick om met een oud Marechaussee-busje compleet met tralies en sirene de politie te assisteren met het in het kader van de reeds beruchte noodverordening van Polak oppakken van 'verdacht uitziende mensen'. Maandagmiddag reden ze al rond met het propvolle busje om naar eigen zeggen TV-opnamen te maken. Maar doe je dat met een busje vol met stevige figuren? Vanaf twee uur in de

middag scheurde de VW volgens een schare getuigen wild rond en werd aldus aangezien als een stille-busje. Demonstranten bekogelden de wit-groene VW-bus met stenen en de Einsteinboys moesten maken dat ze wegwamen. Maandagavond waren de confrontaties minder massaal en konden ze makkelijker optreden tegen loslopende deelnemers van de door de burgemeester verboden demonstratie n.a.v. de gebeurtenissen overdag. Dat deden ze heel openlijk en klaarblijkelijk in samenwerking met echte stillen.

Een aantal getuigen wier namen we om begrijpelijke redenen niet zullen noemen (sommigen van hen zijn overigens wel bereid een en ander onder ede aan de politie te verklaren) maken duidelijk dat de ontkenningen door zowel Hendriks als van Steen (Radio Stad) als de politie moeilijk zijn te handhaven. Bij het kruispunt Bilderdijkstraat-Kinkerstraat reed het wit-groene busje samen met een 'stille'-busje van de politie (wit) op een groep mensen in. Einstein en politiemannen sprongen eruit, sloten mensen in en deelden rake klappen uit.

Een aantal slachtoffers werd met de handen tegen de muur gefouilleerd en afgevoerd. De twee busjes reden samen weg. Later, tegenover hotel Trianon, achter het Concertgebouw, kwam het wit-groene busje weer in actie. De nep-stillen grepen een vrouw beet en sleepten haar richting busje. Een kennis van de vrouw rende wild schreeuwend op de tv-piraten af en die lieten van schrik los om hem vervolgens te smeren. De vrouw bevestigt dat het een wit-groen busje was en vooral een oud model. Ze dacht in eerste instantie dat het een stel verdwaalde toeristen waren. Een andere getuige verklaarde het busje samen met andere stillen-busjes in actie te hebben gezien. Ze reden van de Van Baerlestraat de PC Hooftstraat in en arresteerden een aantal mensen. Ze reden ook weer samen weg.

Het busje is dinsdagavond door onbekenden in de fik gestoken. Hendriks en Van Steen eisten van de Vrije Keyser TV (de politieke zender voortgekomen uit de kraakbeweging) 2000 gulden om het busje te vergoeden. Einstein stelde de kraakbeweging verantwoordelijk voor de aanslag op het busje. Hendriks dreigde openlijk voor de mikrofoon van Radio Stad met geweld tegen krakers. Kraakpanden werden met ontruiming bedreigd. Hetzelfde geldt voor individuen en de VK-TV.

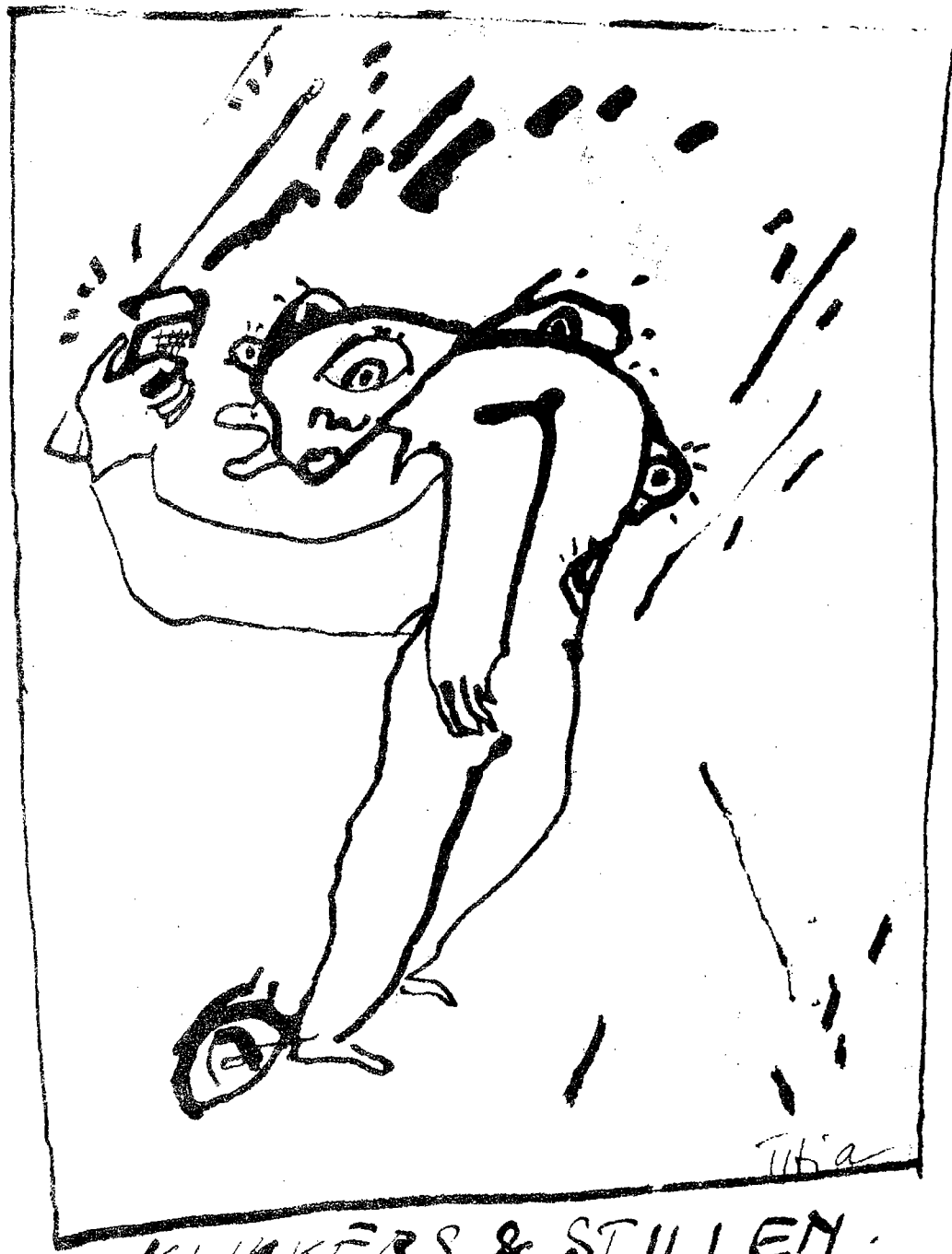
In het kraakpand de 'Grote Keyser' werd een brandbom naar binnen gegooid, waardoor een pand afgebrand is.

Het zal duidelijk zijn dat het vrijelijk optreden van rechtse knok-

ploegen van die andere de politie in verlegenheid brengt.. Tot op heden kan Hendriks c.s. vrijelijk opereren en zijn bedreigingen uiten. Er wordt niet tegen hem opgetreden.

Het gemeentebestuur kijkt ook toe. Van een duidelijk anti-knokploeg beleid is geen sprake. En dat terwijl er wel even een no dtoestand wordt afgekondigd en mensen zomaar door politie in elkaar geslagen en opgepakt worden. Dat speelt rechtse groepen natuurlijk in de kaart. Wat de politie mag, mogen zij ook, denken ze. Zij zijn ten slotte ook voor 'Law and Order'.

Polak heeft de akties van de knokploegen (brandbommen in de 'Grote Keyzer' en bij Radio Stad) ook nog steeds niet openlijk veroordeeld.

KLIKKERS & STILLEN.

Rozengracht 105
1016 LW Amsterdam

tel 020-25 6936
gr 036822
gemeentegro 72112

Aan de burgemeester van Amsterdam
Oudezijds Voorburgwal 197
Amsterdam

onze ref: SW

Amsterdam, 28 september 1977

Betreft: verklaring inzake de dreigende ontruiming van Jan Luykenstraat 3.

Op 22 september j.l. stemde de Amsterdamse Gemeenteraad in met het voorstel van het College van B & W tot aankoop van het pand Jan Luykenstraat 3, onder de voorwaarden het pand te bestemmen voor vier driekamerwoningen en aan het besluit tot aankoop geen uitvoering te geven alvorens de bewoners het pand hebben verlaten.

Doordat de bewoners reeds te kennen hebben gegeven het pand niet te willen verlaten is hiermee een patstelling ontstaan. Een patstelling die van de zijde van de Burgemeester doorbroken dreigt te worden door opnieuw grootschalig politie in te zetten. En zulks onrechtmatig!

Kennelijk zijn zowel de Raad als het College er bij hun besluitvorming vanuit gegaan dat er een rechtsgrond voor ontruiming aanwezig is. Dit ten onrechte.

Het arrest van het Gerechtshof Den Haag van 15 juli j.l. kan in deze situatie ons inziens niet - rechtmatig - worden gebruikt, om de volgende redenen.

Het arrest is gewezen in hoger beroep van een kort geding-vonnis van de President van de Rechtbank Den Haag en is geheel toegespitst op de situatie ten tijde van het kort geding en op belangen van partijen zoals die zich toen verhielden. Een kort geding is bedoeld om op korte termijn rechtens orde te scheppen in een bepaalde feitelijke toestand. Als die

toestand zich wijzigt kan uitvoering van een dergelijke voorlopige voorziening rechtens ontoelaatbaar zijn.

In casu is van een dergelijke wijziging sprake. Zowel het vonnis in kort geding als het arrest in hoger beroep waren bedoeld om de belangen van Chidda, de eigenaar en "verhuurder" van het pand, veilig te stellen. (Dat zowel de President als het Hof in hun rechtspraak het huisrecht van de bewoners hebben verontachtzaamd laten we nu gemakshalve maar even buiten beschouwing.) Het belang van Chidda is met het raadsbesluit van woensdag j.l. gewaarborgd zodra de door de gemeente gestelde voorwaarde dat het pand leeg moet zijn alvorens de koop geëffektueerd kan worden in vervulling is gegaan.

Aangezien Chidda belang heeft bij het doorgaan van de verkoop zou zij tot betekening van het arrest aan de Burgemeester kunnen overgaan. De ontruimingsplicht die de Burgemeester dan opgelegd krijgt is blijkens de formulering in het arrest bedoeld om "de rechtsorde in en om het pand te hetstellen". Ze wordt in deze situatie echter voor een ander doel gebruikt, namelijk ontruiming van krakers ten behoeve van andere urgent woningzoekenden.

Nu de gemeente zelf aan de eigenaar/verkoper terzake van de koop een voorwaarde heeft gesteld, en daarmee haar eigen belang dient, betekent uitvoering van het arrest door de Burgemeester hantering van een bevoegdheid voor een doel waarvoor deze niet is verleend.

Dit is te meer onbehoorlijk nu de Burgemeester in een eerder stadium te kennen heeft gegeven het arrest van het Hof "een principieel fout vonnis" te achten (Het Parool van 24 juli 1982) en deswege cassatie heeft ingesteld. Door als prominent lid van het College van B & W de voordracht aan de Raad, waarbij de gewraakte voorwaarde aan de koop is gekoppeld, te bevorderen laadt de Burgemeester de schijn op zich flexibele principes te hebben.

In deze handelwijze is een parallel te zien met de zogenaamde "Huidenstraattruc": ook hier ligt er een ontruimingstitel, gewezen in een geding tussen twee partijen die het, althans ten tijde van de betekening van het arrest, roerend met elkaar eens zijn; ook hier zijn de belanghebbende derden, wier ontruiming is bevolen, niet in het geding betrokken. Het verschil is dat ditmaal art. 28 van de Politiewet de basis voor de ontruiming vormt. De vernietigende kritiek die de Amsterdamse

advokaat P. Ingelse in het NJB van 16 januari 1982 over de "Huidenstraat"-jurisprudentie heeft uitgestort is ons inziens ook in dit geval van toepassing.

We willen besluiten door de Burgemeester - bij monde van zijn advokaat - zelf aan het woord te laten: (uit de konklusie voor het Hof)

"Amsterdam heeft een woelig jaar 1980 achter de rug (Vondelstraat II, waarbij een ME-eenheid van 60 man het moest afleggen tegen een herkraak van de Vondelstraat 72 en de openbare orde moest worden hersteld en barricaden opgeruimd met behulp van tanks, de kroning van Koningin Beatrix op 30 april, de ontruiming van de flats aan de PH-kade, de ontruiming en sloop van de Grote Wetering I) en in 1981 de ontruiming van de Grote Wetering II. Het is een beangstigende reeks. De stad dreigt zo langzamerhand onleefbaar te worden en de bevolking moedeloos."

Zal de Lucky Luyk in een volgend ontruimingsgeding ook deel uitmaken van een dergelijke opsomming?

Stichting Rechtswinkel Amsterdam
Sektie Wonen

Vragen van de leden Roethof (P.v.d.A.) en Wessel-Tuinstra (D'66) over preventieve aanhouding en arrestatie in Breda. (Ingezonden 1 mei 1981)

1. Wanneer denkt de Minister de nog niet beantwoorde vragen van de eerste vragensteller over de uitlatingen van hoofdcommissaris Valken van Amsterdam inzake «preventieve aanhoudingen» te beantwoorden?

2. Is de Minister van mening, dat een vret actiever aanhoudingsbeleid van raddraaiers, stanengooiers en onruststokers verre de voorkeur verdient boven het grijpen naar middelen, die zich niet verdragen met de grondbeginselen van onze rechtsorde, namelijk het aanhouden van mensen die zich niet aan strafbare feiten hebben schuldig gemaakt?

3. Kan de Minister mededelen op welke grond de arrestaties in Breda, die geleid hebben tot het oppakken van 148 personen, zijn inziens hebben plaatsgevonden?

4. Wil de Minister zijn mening over de gebeurtenissen in Breda alsnog betrekken in de beantwoording van de eerder gestelde vraag alvorens zich op dit punt een nieuw beleid mocht ontwikkelen?

Vragen van het lid Roethof d.d. 23 maart 1981.

Antwoord

Antwoord van Minister De Ruiter (Justitie). (Ontvangen 20 juli 1981)

1. Mijn antwoord op bedoelde vragen van het lid de heer Roethof heb ik ingezonden bij brief van 9 juni 1981.

2. Het aanhouden van personen, ten aanzien van wie geen redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit bestaat, vindt geen steun in het recht.

Voor het uitspreken van een voorkeur, zoals in de vraag omschreven, is dan ook geen plaats. Overigens heb ik mij al eerder uitgesproken voor een beleid waarbij — in geval van grootschalige ordeverstoringen — tijdig wordt overgegaan tot het aanhouden van personen die ervan verdacht worden zich daarbij aan ernstige strafbare feiten te hebben schuldig gemaakt. Ik verwijs in dit verband naar de brief die mijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken ook op 13 juni 1980 zonden aan de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal over de gebeurtenissen in Amsterdam op 30 april 1980.

3. Uit amtsberichten van de procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Hertogenbosch is mij het volgende gebleken.

Het op Koningsdag te voeren beleid is vooraf bepaald in het driehoeks-overleg tussen de hoofdofficier van justitie, de burgemeester en de korpschef te Breda.

Algemene uitgangspunten van het beleid waren:

1. Het waarborgen van de veiligheid van Hare Majestät de Koningin Beatrix en haar gezin;
 2. Het verzekeren van de veiligheid van de te verwachten grote aantallen burgers;
 3. Het vermijden van geweld.
- Unaniem kwam men tot de conclusie dat dit beleid het beste kon worden gerealiseerd door zo snel mogelijk na het constateren van strafbare feiten over te gaan tot het aanhouden van de verdachten.

De betrokken autoriteiten verwachtten dat met dit beleid en door de nadrukkelijke aanwezigheid van de politie ernstige ordeverstoringen of dreiging voor de openbare veiligheid zouden kunnen worden voorkomen. In de landelijke en regionale pers en in en buiten Breda verspreide pamfletten was opgeroepen tot deelname aan een demonstratieve optocht op 30 april vanaf het Turkschip naar het centrum van de stad, waar terzelfder tijd de festiviteiten zouden plaatsvonden. Van deze demonstratie was geen kennis gegeven conform artikel 10 APV Breda. Op grond van de ervaringen die recentelijk waren opgedaan moest ernstig rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat zich onder dergelijke omstandigheden gewelddadige confrontaties zouden kunnen voordoen.

De procureur-generaal is van oordeel dat het aldus vastgestelde beleid juist is geweest. Dit oordeel onderschrijft.

De procureur-generaal heeft vervolgens geconstateerd dat dit beleid in het algemeen door de politie naar behoren is uitgevoerd, behoudens enkele fouten waarop hierna wordt ingegaan. Ook te zien aanzien kan ik mij met de zinswijze van de procureur-generaal verenigen.

De politie verrichtte 138 aanhoudingen op grond van een redelijk vermoeden van schuld aan feiten, strafbaar gesteld in de Algemene Politieverordening 1978 van Breda, de wapenwetgeving en het Wetboek van Strafrecht. Vrijwel alle feiten betroffen het deelnemen aan een verboden optocht of werden binnen het kader daarvan geconstateerd. In vijf gevallen is bij het verhoor de grond aan het redelijk vermoeden van schuld ontvallen. Zes aanhoudingen werden verricht zonder dat er sprake was van een vermoeden van schuld aan een strafbaar feit. De procureur-generaal is van oordeel dat deze aanhoudingen als onjuist moeten worden aangemerkt.

Van de 144 aangehouden en één persoon, op verdenking van het voorhanden hebben van molotov-cocktails, in verrekening gesteld. Tien personen zijn binnen de wettelijke termijn van zes uur overheerd. Tien personen van de overige 133 personen is deze termijn van zes uur overschreden omdat de politie het onverantwoord oordeelde betrokkenen heen te zenden terwijl zich voor en in de onmiddellijke omgeving van het politiebureau onregeligheden voordeden. De procureur-generaal acht deze handelwijze, wegens het ontbreken van een wettelijke grondslag, onjuist. Hij heeft de hoofdofficier van justitie verzocht bij de behandeling van ingekomen klachten aan de gemaakte fouten de nodige aandacht te besteden.

4. Uit de antwoorden op de beide vorige vragen blijkt, dat geen sprake is van (het ontwikkelen van) een nieuw beleid, zoals door de vragenstellers verondersteld. Daarom — en om verdere voortgang bij de beantwoording te vermijden — zijn de hierbedoelde vragen van de eerste vragensteller destijds afzonderlijk beantwoord.

Zitting 1981, Aanhangsel 7

Tweede Kamer, zitting 1981.

Gemeentewet

Art. 219. In geval van oproerige beweging, samenscholing of andere stoornis der openbare orde of van ernstige rampen, dan wel van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, is de burgemeester bevoegd alle bevelen, die hij ter handhaving van de openbare orde of ter beperking van gemeen gevaar nodig acht, te geven.

Hij laat tot maatregelen van geweld niet overgaan, dan na het doen der vereischte waarschuwingen.

Art. 220. In de gevallen bedoeld in artikel 219, eerste lid, kan de burgemeester ter handhaving van de openbare orde of ter beperking van gemeen gevaar algemene voorschriften uitvaardigen en afkondigen. Hij brengt deze voorschriften terstond ter kennis van Onze commissaris in de provincie en zo spoedig mogelijk ter kennis van de raad.

Onze commissaris kan de uitvoering van zoodanige voorschriften schorsen.

De voorschriften vervallen, zoo zij niet aan den raad in diens eerstvolgende vergadering, waarin meer dan de helft van het getal zitting hebbende leden tegenwoordig is, ter bekrachtiging wordt aangeboden.

Ten aanzien van een besluit tot niet-bekrachtiging kan de burgemeester binnen een dag bij Onze commissaris in de provincie voordiening vragen. Deze besluit binnen twee dagen.

Hangende diens beslissing, blijven de voorschriften van kracht.

Bij twijfel, of de in het eerste lid bedoelde toestand aanwezig was, vermindert de daar bedoelde voorschriften, tot zij zijn geschorst, vervallen of ingetrokken.

